

Trekker rijden kan iedereen toch?

Leren stopt nooit

Van leerlingstelsel loonwerk in de jaren tachtig tot de huidige opleiding Groen, Grond & Infra nu: in de loop der tijd is er veel veranderd in het loonwerkonderwijs. Docenten van het eerste uur Arie Versluis en Jurriën van 't Oever blikken terug en vooruit.

Als hij nog één kilometer had doorgereden, had hij opnieuw de krik onder één van de assen van de opraapwagen moeten plaatsen, realiseert de medewerker van cumelabedrijf HABO uit Noordeloos zich als hij zijn trekker tot stilstand heeft gebracht op de werf. Zijn werkgever en zijn oud-docent staan meteen gebogen onder de wagen naar de assen te kijken. Een eerder aangebrachte noodreparatie is verschoven en de

as is niet goed meer gelokaliseerd. De docent pakt meteen zijn telefoon en maakt foto's van het cruciale moment. "Kijk, dat zijn ook weer leermomenten voor mijn leerlingen", zegt Arie Versluis van het Prinsentuin College. "Ik maak in mijn lessen graag gebruik van de praktijk."

Versluis, al 26 jaar betrokken bij het loonwerkonderwijs, is een bekende in de sector. Samen met collega Jurriën van 't Oever, nu leraar loonwerk op AOC Groene Welle in Zwolle, was hij één van de docenten die bij de oprichting van de opleiding betrokken was. "Toentertijd vond de buitenwereld een opleiding voor loonwerk totaal niet nodig", zegt Van 't Oever. "Trekker rijden kan iedereen toch, was de opvatting. Toch zag de sector zelf wel in dat het nodig was. Nu bestaat er gelukkig sowieso geen twijfel meer over."

Dezelfde basisprincipes

Momenteel zijn er tal van opleidingen in de cumelasector, van mbo tot hbo, van BOL tot BBL, maar de basisprincipes zijn hetzelfde gebleven. Zaaien en poten gebeurt nog steeds, al is het dan wel met slimmere machines. Ook de werking van een kunstmeststrooier is in 25 jaar niet veel veranderd. De ontwikkelingen gaan echter door. "Vroeger deed de loonwerker alles zelf, dus nam motorenkennis op onze school een groot deel van de lesstof in beslag. Nu brengen loonbedrijven hun trekkers naar een mechanisatiebedrijf en wordt er nauwelijks meer gesleuteld aan de motor", zegt Van 't Oever. "Dat merken we zelf op school. We hebben een mooie New-Holland-trekker geleased, maar de jongens mogen daar gedurende het jaar niet zelf aan sleutelen."

Daarnaast is er meer theorie in de studie geslopen, waar niet alle BBL-fans even blij mee zijn. Vakken als 'leren, loopbaan, burgerschap', rekenen en Nederlands zijn wettelijk verplicht. "Een BBL'er van niveau 2 heeft geen behoefte aan Nederlands. Dat heeft hij op de middelbare school al gehad. Of je 'vindt' nu met een 'd' of 'dt' schrijft, maakt voor zijn vakmanschap niks uit. Toch moeten we ze die droge stof bijbrengen", zegt Versluis. "Het zou beter zijn als die vakken zouden worden geïmplementeerd in de belevingswereld van de leerling. Dus laat me die jongens leren om formulieren in te vullen, zoals werk- of mestbonnen. Daar hebben ze in deze wereld veel meer aan."

25 jaar loonwerkonderwijs

Het loonwerkonderwijs bestond vorig jaar een kwart eeuw. In die 25 jaar is er veel veranderd en nog steeds zijn er veranderingen gaande. Het onderwijs probeert daar continu op aan te sluiten, maar dat is geen eenvoudige taak. Daarnaast moet ook de moderne werkgever zijn werknemers blijven opleiden. Reden genoeg dus om aandacht te besteden aan de toekomst van morgen. Leren stopt nooit.

Groen, Grond & Infra

De opleiding Groen, Grond & Infra is een mbo-opleiding die wordt gegeven op verschillende AOC's. De opleiding is te volgen via BOL (beroepsopleidende leerweg), waarbij de leerling het hele jaar naar school gaat en tussendoor periodes stage loopt, de beroepspraktijkvorming (BPV). BBL staat voor beroepsbegeleidende leerweg. Hierbij gaat de leerling één dag in de week naar school en de andere dagen is hij in dienst bij een leerbedrijf. De opleiding Groen, Grond & Infra bestaat uit verschillende niveaus. Niveau 2 betekent een opleiding tot medewerker die onder begeleiding kan werken. Met niveau 3 is de leerling vakbekwaam en kan hij zelfstandig aan de slag. Met niveau 4 kan de leerling vakexpert, uitvoerder of opzichter worden. Met ingang van het schooljaar 2016-2017 wordt de huidige mbo-opleiding Groen, Grond & Infra gesplitst in twee richtingen: agrarisch loonwerk en groen & cultuurtechniek. De AOC's kiezen zelf welke opleiding ze aanbieden, waarbij de vraag vanuit de regio leidend is. Wel zijn er keuzedelen ontwikkeld, waardoor de leerlingen toch worden opgeleid voor de brede werkzaamheden in de sector. Behalve op AOC's worden ook op ROC's, vakscholen en op hbo's opleidingen in het agrarisch loonwerk, het cultuurtechnische werk en grondverzet gegeven.

Oudgediende Arie Versluis vindt het jammer dat er steeds minder mogelijkheden zijn om het lesprogramma een eigen draai te geven.

Jurriën van 't Oever vindt het belangrijk om leerlingen al op school voldoende basisvaardigheden voor het besturen van een trekker bij te brengen.

Andere mentaliteit

Het is niet alleen de opleiding die is veranderd, maar ook de leerling zelf. "Het groepsgedrag op school bevordert de studie niet altijd. Normen en waarden bijbrengen, ze laten meedenken met de klant, is tegenwoordig het allermoeilijkst", zegt Versluis. "Daarnaast kwam vroeger elke jongen van het platteland. Nu hebben we ook veel jongens - en meiden - uit de stad", gaat hij verder. "Zij hebben een andere achtergrond dan plattelandjongeren. Vaak ontbreekt de basiskennis. Denk alleen al aan het herkennen van gewassen of machines." Op AOC Groene Welle in het oosten van het land ziet Van 't Oever nog een andere verschuiving. "Leerlingen zijn gemakzuchtiger. Er zijn erbij die kiezen voor de opleiding omdat ze achter hun computer zitten, nadenken over wat ze willen, buiten een trekker voorbij zien rijden en dat lijkt ze dan wel wat. Als ze zich bij mij melden, blijkt vaak dat ze nog nooit op een loonbedrijf zijn geweest."

Flexibiliteit in praktijk

Leerlingen voldoende praktijk meegeven, is een lastige opgave. Dat komt deels door het ontbreken aan flexibiliteit in de opleiding. Scholen fuseren en worden groter, waarmee ook het bestuurlijk apparaat verstart. "Vroeger kon ik de opleiding grotendeels zelf invullen," zegt Versluis, "maar nu we als Prinsentuin College zijn opgegaan in MBO Breda moet ik me aan allerlei richtlijnen houden. Dat is jammer, want het bestuur heeft geen enkele affiniteit met de loonwerkpraktijk." Van 't Oever haakt daarop in. "Vandaag hadden de BBL'ers hun wekelijkse schooldag, maar met dit mooie weer komen hun loonbedrijven om in het werk. Driekwart van de klas was er toch. Ik heb ze 's middags naar hun bedrijven gestuurd. In deze periode kunnen die jongens juist praktijkervaring

opdoen. De schoolleiding zal er misschien niet blij mee zijn, maar je moet een beetje kunnen schipperen."

Beiden pleiten voor een flexibeler schoolprogramma. In de winter meer theorie op school, in het voorjaar meer praktijk. Versluis gaat zelfs zo ver dat hij een combinatie van BOL en BBL bepleit. "In zo'n structuur kunnen de leerlingen zich in de eerste jaren vooral richten op basisvaardigheden zoals trekker rijden, werken met GPS en het herkennen van machines en gewassen. Daarna zijn ze klaargestoomd voor de praktijk", aldus Versluis. Ook voor de leerbedrijven heeft dat voordelen, meent hij. "De pieken op een loonbedrijf worden steeds groter. Als een leerling op het bedrijf komt, moet hij meteen inzetbaar zijn en niet eerst hoeven leren trekker rijden."

Van 't Oever vult aan: "Kijk, als een leerling van de kappersopleiding bij een kapper aan het werk gaat, verwacht het bedrijf dat die leerling nog niks kan, maar als een loonwerker een leerling in dienst neemt, gaat die meteen met kostbaar materieel op pad. Dat is voor het bedrijf een groot risico. Het is daarom beter om ze in een beschermde omgeving - op de school of bij een praktijkbedrijf - de vaardigheden bij te brengen."

Beiden zijn dan ook blij met het sectorplan Loonwerk dat CUMELA Nederland in samenwerking met de sociale partners heeft opgesteld. Hierin is onder andere opgenomen dat 350 BBL-leerlingen gedurende hun opleiding tien extra praktijkdagen krijgen aangeboden om extra praktische kennis te verwerven ter verhoging van het vakmanschap en de zelfstandigheid. "Dat is echt een prachtige vondst", zegt Van 't Oever. "Dat zorgt voor meer enthousiasme, zowel onder leerlingen als leraren."

TEKST & FOTO: Marjolein van Woerkom